



ÁGH ISTVÁN (1938) Budapest

## ÁGH ISTVÁN

### Elveszített szépség

Halált és virágot hozott a tél valószínűtlen enyhesége,  
de csak a korai tavasz napfényes illúzióját okozta,  
véletlen hóvirág nyílt elém a januári temetésen,  
s titokban leszakítottam, hogy majd a sírba dobjam,  
s mikor a rögök, rózsák örvényébe vetettem,  
eszembe jutott az 59-es villamos végállomása,  
hogy erre jártam hozzá olyan farkasréti hidegben,  
mintha a temető minden sírja ontotta volna magából.

Ilyen szoros még nem volt, mint ami régen elmúlt,  
kettőnk hihetetlenül ártatlan, felebaráti közelsége,  
próbáltam földézni, mert nincs rá senki tanú,  
milyennek láttam akkor azt a kedves húszévest,  
úgy tetszik, az évek maszkja minden előbbit elfedett,  
ő is csak tovatűnő arccal nézett magával szembe,  
ha nem készítettek volna róla filmet, fényképeket,  
alakja csak egy gyászba borult tükör leple lenne.

Nehezen járt, talán a gerincbetegség kínja húzta le,  
reuma tekerte körül a testét tüzes kötéllel,  
és fujtatott, míg kaptatott a meredeken hazafele,  
nem bírta a cigarettafüstöt, panaszkodott szívére,  
egyszer csak nem volt miért szembenézni magával,  
ha képzelt önarcképe mindig elcsúfult valahogy,  
amit reménnyel kezdett, bevégezhetette csalódással,  
így felejtjük, mi voltunk, ameddig még vagyunk.

Mintha a kései kíváncsiságnak választ kellene kapnia,  
véletlen ott tündököl a képernyőn a semmiből,  
komolyan szól, mégis derűsen sejlik a halvány aura,  
szemének deleje vonz, mint hatvan esztendővel előbb,  
játszik az arca, ahogy a torka rezgésére szájszéle rezonál,  
már nem is ő, hanem minden nő, aki a közelemben élt,  
mint elfogódott jelenés, virágcsokorral édesanyám  
nyárádi hadiárvaként mennyei mosollyal kísért.

Mindig csak a halott asszonyok lánykori képei  
jelennek meg a kezembe akadt fotográfián?  
Szénaboglya ölen többedmagukkal ülnek nővéreim,  
most ébredtem rá szépségükre a haláluk után,  
mikor már semmiféle bűn nem terheli képzeletem,  
kettesben főbélőmmel sem, míg fonalait szelíd  
kárpittá szőtte, néztem, és nem feszélyeztet,  
micsoda pillák kerekítik elragadtatott szemeit.

Nagyobbik lányom anyja csöppségünk fölé hajol,  
 diákos, csintalan, mint aki az idén érettségizett,  
 de örege, rossz szemétől múltja is elcsúfult,  
 miként azt félvakon, foltokban látta meg,  
 és mennyi szerelmes szerető távozott túl korán!,  
 hogy ne kelljen ráncaik alatt keresniük a selymek rétegét,  
 mintha a mai fiatalok élnék tovább a régi nők korát,  
 hogy gyönyörködjön bennük a kiháló nemzedék.

Végül mindenki fiatal, mint lányaim s az unokák,  
 s ahogy az esküvői kép megőriz téged is,  
 gyönyörűnek, mert a bizalom egymásra talált,  
 miként az elhatározás egész életre köttetik,  
 bár a mesebeli csodatükör minket nem hiteget,  
 a mindenkori ifjúság visszfényében ragyoghatunk,  
 amíg az aranylakodalom utáni sötét özvegyek  
 még nem vagyunk, nem mi vagyunk, nem mi vagyunk!

## Számadás a barátságról

Annyiszor átértük az őszt, lassan hozzá hasonlítottunk,  
 miként a lényeket környezetük magához alakítja,  
 a novemberi nap viszont hűségesen követi  
 arcunk ráncát, a fakéreg mohos redőjére nagyítva,  
 képtelenségnek látszik együtt őszülni az évvel,  
 hogy nem csak a haj sápad, a szív is belesajdul,  
 bármi kifoghat rajtunk, gyengeségben tapasztalatlan  
 várjuk, hogy mi az a más, ami ránk vár ezentúl.

Mi voltunk az utolsó háborús első osztályosok,  
 gondoltok-e még, fiúk, a kezdő szeptemberi napra?  
 bár azt sem tudom, él-e valaki közületek,  
 s az épületnek is már csak a falai vannak,  
 öt ablak, ajtó s a felejtéssel beárnyékolt terem,  
 a nagy kokszkályha, földgömb s egy kitömött bagoly,  
 amit még az én szeszélyes emlékezetem  
 őriz a gyerek nélkül való iskola tárgyaiból.

Amit az ártatlan gyerekkor hátországából fölidéznék,  
 inkább a főtérről és a templomdombról tehetem,  
 dicsekednem kellene váltig, milyen lelkesen játszottuk  
 bodzapuskával a katonásdit mint igazi felnőtt szerepet,  
 kardnak faragott bottal nyargaltunk gyalog lovasrohamra,  
 bár akkoriban álmodtam a lábasfejű csúszómászó halált,  
 a behívóparanccsal dögcédula járt, meg tajgai nyírfalevél,  
 s mi még úgy estünk el, hogy mindenki talpra állt.

Huszár vagy tüzér, leginkább pilóta akartam lenni,  
 végül fölrobbantgattuk a puskaporos töltényeket,  
 győzelmi ábrándjainkat is befejeztük az életveszéllyel,  
 és őrizhettem utána a meghagyott fejőstehenet,  
 összeterelve legeltettünk, s fölbuzdult fantáziával  
 cirkáltunk a jövőnkben motorozva és cigarettázva,  
 önként bevagoníroztunk, mikor egy másik háború  
 vette kezdetét, a porták méretére szabott gyalázat.

A lópokrócos vaságyak munkásszállást idéztek,  
 de véletlen a börtön, a kaszárnya sem lett volna,  
 akár a kavicságy, mit a folyó sebes sodrása fölkaivar,  
 torlódik, s a horzsolódó köveket összezsírozja,  
 úgy alakított a zsúfolt kollégium bennünket is,  
 elfeledhetjük egymást, de az együttlét meghatároz  
 valami magatartást, amit mi észre sem veszünk,  
 mely egy múlt századi háborús nemzedék arcvonása.

S elkezdődött a nagy menetelés, az új katonásdi,  
 a kék országúton egyenest föl a felhők közepébe,  
 magunk voltunk az út, a ránk szabott parancs is,  
 és mind keményebb próbák, míg férfivá nem értem,  
 s mint ahogy napvilágra csordul a bűvópatak,  
 fölszikrázott a szerelem az első kósza lánytól,  
 és szétszóródott a csapat, s leginkább magára maradt,  
 aki még mindig a régi barátait tartja számon.

Azt, ki megmentett a véres csütörtökön ötvenhatban,  
 aki mint egy tapasztalt rab tanított a szabadságra,  
 aki önbizalmam fogytán bizalmával megvigasztalt,  
 aki nagy szomorúsággal lett a vidámság példája,  
 akinek a mágiáját gyűlölték jóakaróim,  
 aki mint egy alvó vulkán hallgat lángeszébe hűlve,  
 aki még a mennyekből is női szépségekkel gyógyít,  
 akiknek az életjelet nem tudom, hogy hova küldjem.

Zúgnak a hősi halottak fáí a temető felől,  
 távoli sírjukra a hazai lombok emlékeztetnek,  
 arcom ráncát a kéreg redőire nagyítva  
 nézek vissza egy juharfából elveszetten,  
 mintha valamit látnék a mohos kéreg mögött,  
 drága barátaim, talán csak nem ti vagytok?  
 Nagy, kerek erdő képében vesztek körül,  
 gyertyánok, tölgyek, akácok, somfabokrok.

## Senkiföldje

Úgy változik a határ, miként a földműves tennivalója,  
itt csak a Harasztnak nevezett parlag a kivétel alóla,  
egykor még első szomszéd, bár legalább fél kilométer,  
ahol a természet van jelen eredendő dicsőségében,  
a mélyben zöld homály, a víz, a kákics és a békelencse,  
mindenek fölött egy törpe vadalmafa leveles keresztje,  
acélkék borókás dombhát a havasok fenyvesét illuminálja,  
az a néhány kataszter, az aranyló szántók kinyúló sávja,  
zöld árnyalat, ami észrevétlen egy repülőgépből,  
elfér tenyerem hálójában, míg az emléket őrzöm.

Magában való eleven szépség, jelen ideje fogságában,  
aki szereti, annak még a szellemét is kitarja,  
nemcsak a végét ismerheti meg az elfelejtett történetnek,  
agyagbánya, kenderáztató s cigánytábor is volt különben,  
most is lehet valami haszna, ha olyan gondozott, mintha  
kaszálnák, legeltetnék vén tehénlepénnyel aknásítva,  
gólya ereszkedik az állott víz békás tükrén a mocsolára,  
míg én itt senkit mostanában, ha járt is erre, sose láttam,  
persze ürgét se, csak az üres lyuk garatját az árokpartban,  
fácánkakas kitepelt tolla idézi meg a karvalyt.

Rovarokkal pezsgő selyemfű s kitinvázak szúrós szagában  
lépek a napsütötte kórók égbe meredő golgotáján,  
hiába jönnek, mennek csillag távolban körülöttem az autók,  
s olyan elszántan hiába forgolódik a kisüzemi traktor,  
mert én vagyok messze mindentől, mígnem valami örvény  
gödrébe ránt, kihúz magamból a magasnak vélt mélység,  
egyre hátrább, egészen addig, amíg a szintet el nem érem,  
mikor a tarajos gőtében megjelenik sárkányom kicsinyítve,  
ahol pióca lebeg, hidra ágadzik, amelyről azt tanultam,  
osztódva szaporodik, csodáltam hát a halhatatlant.

Mégis csak úgy valóság itt az emlék és az álom,  
miként ez a Haraszt a testrészem, láthatatlan szárnyam,  
vagy mint a lelkem örökzöldjének kivetült verőfénye,  
hogy csak az enyém, de mint közbirtok senkié sem,  
hisz mindnyájan kihaltak, miután letettek róla,  
pedig akár az egész glóbuszt kibányászhatták volna,  
azt a palakék agyagot, építésre vagy tatarozásra,  
ahogy az anyám a sárga falra pelyvás agyagot sároz,  
ami itt halom, vágat, a hiány lankás homorúja,  
az lett szobává, istállóvá, templommá magasulva.

Hát a vándorcigányok hova lettek a nyári estéből,  
micsoda pecsenye illata szállt a szabad tűz füstjéből?  
Közéjük vágytam, a szabadságba, lányaikba szerettem,  
pedig féltem a férfiaktól, nem is mentem a közelükbe,  
betyár akartam lenni, ha már itt bújt meg Savanyó Jóska,  
s Balassi-féle költő, mert egy nagy szépség került utamba,  
s hol az a pesti asszony, akiről szobrot mintáztam  
a Haraszt kék agyagából, hanyatt fekve, fölhúzott lábbal?  
Otthagytam az éjjeliszekrény csipkéjén, mikor elutaztam,  
beleveszett a házba, mint a modell is visszatért az anyagba.

## A pálya rögei

Mielőtt a Kazbekre kirándultunk a grúz hadiúton, hadifogoly nagybátyám húzta végig a Kaukázust azzal a villanyvezetékekkel, melyet mindenütt láttunk, én meg a vendégszeretet fogságában próbáltam helytállni, bár ugyanaz volt a hegység, a nép és a rendszer, szívtam már a hegyről nevezett szovjet cigarettát, papírzipókája hosszabb, mint dohánnyal töltött része, nagy sárga végű csikkjei udvarunk gyepén lapítottak a májusi esőig, talán egy grúz őrmester markából is odaesett a Kazbek üres, összegyűrt doboza.

Úgy vált elevenné a néhány felejtett összefüggés, míg négy keréken mászva repültünk a magasban, a tavasz fölé szálltunk a rozzant karosszériával, mely a hólé veszélyes átfolyásaitól függött, kövek terelték a szakadék peremére, ahonnan elfordultunk, majd megint rámeredtünk a mélyre, félelmeim miatt egyre riasztóbban csapkodtak a múltból a perzsa társzekerék és kozák lovasok hullámai, mert évezredek óta visszhangozták a völgyek és a bércek, s valaki mindig belerobbantotta útjukat a szakadékba.

Bár a sofőr holtsápadt csendünkre nem figyelt, az irányon függeszkedő kérdőjelként görbedt a volánra, félelmünk rezgése hiába hatoltak át a pufajkán, nem a szolgálat kockázata foglalkoztatta, csak mint a pásztor, a hegy cselédjének szegődve tette a dolgát közömbösen környezete iránt, pedig hozzá is eljön az utolsó reggel napja, és azt reméltem, nem akkor délelőtt következik be a zuhanás a szakadékba a seregek és karavánok, térítők és zarándokok, turisták és rablóbandák közé.

Féltünk, ám mégis úgy hittük, ki van zárva egy olyan baleset, amely másokkal előfordult, mégis egymás arcának tükrében néztük a pályát, ahogy megjelenítettük a veszélyes útviszonyokat, ami akkor elmaradt idegenben, beteljesedett itthon, Baka Istvánval hét évvel később, Bella Istvánval tizennyolc évre végzett a rák, Tóth Bálinttal a vénség, már nincs kivel megbeszélni a kazbeki történetet, hogyan élték át ők, jelentett-e nekik annyit, mint nekem, érdemes-e még versbe írni mint a létezés kalandját?

Én bizony megborzongtam egy szinten a sasokkal, tudatom mélyén átvérzett az elképzelt tetem csonkja, s behunyt szemem megint rámeresztettem a mélyre, anyám még élt, kétgyerekes családfenntartó voltam, bár ötvenéves koromra visszanezve még néhány évtized az előttem álló megszabott pályából hiányzott, a haladék lassan lejár, talán azért jutott eszembe ez a grúziai nap, mint egy emlékeimen túli példa a sorsszerűen visszatérő veszélyek közül, ahol fogam is otthagyhattam egy élményért cserébe.

Talán azzal a szerencsés életveszéllyel akartam,  
 mit a hadi út rögei okoztak, válaszolni pályám  
 kockázataira, kiszolgáltatva ihletem környezetének,  
 most, hogy látásom hirtelen megtántorodott,  
 és nem tudom, a homály mire végződik,  
 folytatódik-e testi és lelki egészségem biztonsága,  
 kioldozza-e arcom ráncait, miként az a megérkezés,  
 ahogy szívünkig lélegezve léptünk a menedékházba,  
 nekidőlünk a gőzölgő alumíniumvándingnak,  
 és ettük a forró főtt, csupasz húsos gombócot.

## Kései hálaének

Még el kell mondanom, mielőtt magamra hagytok,  
 vagy előbb én is elmegyek, s nem tudja senki  
 helyettem a jövés-menésben hálámat kifejezni,  
 hogy a mindenem voltatok, miként kortársak voltunk.

És egymás közelében, még a napot is elfödtétek,  
 abban a sötétségre derült világosságban  
 rejtélyeken vezetettek át egy láthatatlan sugárral,  
 úgy láttam a világot, mindig hozzátok képest.

Akár a hátsó udvari népség, derékig fűben éltünk,  
 nem is tudom, mi történt, egyszer csak észrevettem  
 az ígéretes szándékot szépülő szemetekben,  
 mint a hajnali harmatban a vadon nőtt szegfűt.

Miként a kalászkok biccentenek a búzaföldről,  
 úgy tekintett rám mögületek az egész rokonság,  
 sosem felejttem azt a messziről nyújtózó meghajlást,  
 melyben a tartózkodás megadással végződött.

Egyszer csak összefonódtunk szívünk kívánságára,  
 mintha a bodzabokornak két ága lettünk volna,  
 közöttünk is titok maradt, ám látták fenn a holdban  
 tükörképünket, mikor játszottunk egymással.

Anyánk tőletek féltett, a vének irigyeltek,  
 első pénteken gyónva ugyancsak szégyenkeztünk,  
 ha mennem kellett, mentem, mégsem a szóbeszédtől,  
 ti sem engem hagytatok el, hanem az örökzöldet.

Nem maradhattunk otthon, arra sem maradt senki,  
 hogy a kertek liliomait leszakítsa, gyalázza,  
 egymást keresvén találtunk mindig valaki másra,  
 aki még nem tudta, hogy kibe fog beleszeretni.

Bármi lehettetek, Éva, Mária, Lady Macbeth,  
 Vastag Margot, annyi szerepben ismerős szereplő,  
 mindenek közt mégis az anyaság a legelső,  
 vagy jövőtök csak virágnevekben marad meg.

Nem kérdezték az újak, kinek a helyére lépnek,  
idegen ölelés simult a hozzám szokott mozdulatokba,  
ami elmúlt, mintha nem is lett volna számotokra,  
s ha elfelejtem, nélkülük magamra sem emlékszem.

A későbbi asszonyok hasonlítottak rátok,  
mert rájuk képzeltem hűséges arcotokat,  
érett ábrázatuk a ti ártatlan bárány képetekre tapadt,  
ragadozó ajakaik közt ízleltem engedékeny szátok.

Akik a hódításban méltók a teremtés szépségéhez,  
gyönyörűséggel oltottátok érzéseim szomját,  
megrendített az érintkezésünk, akár egy robbantás,  
s elkábultunk a megsemmisülés bűvöletében.

Akkor kellett megvédenetek magatoktól engem,  
mikor az erőmet elvettétek a nászban,  
ne legyen válasz rá a kéjgyilkos imádkozó sáska,  
vagy a remete szarvasbikára fogott fegyver.

Elátkoztatok a vajúdó fájdalom sikolyával,  
előadván a születés rítusát öntudatlan,  
mely mint az ősóknél ősbibb ősztön a mélytudatban  
förláldoz benneteket a halálon túli fennmaradásnak.

Így lett a sorsotok válasz az élet értelmére,  
hogy a legfontosabb a létezés megújítása,  
minden más annak szolgál, és múló ráadás csak,  
akár egy költemény, mint ez a kései hálaének.



GVÁRDIÁN FERENC, Korpusz, 2016 (részlet)